

Historie a současnost Kongregace sv. Vincence de Paul

Jitka Machalová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav ošetrovatelství

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka MACHALOVÁ**

Osobní číslo: **H10117**

Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**

Studijní obor: **Všeobecná sestra**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Historie a současnost kongregace sv. Vincence de Paul**

Zásady pro vypracování:

Rešerše a studium odborné literatury.

Analýza heuristických pramenů (archívy).

Koncipování teoretické části.

Kvalitativní výzkum, narativní výzkumné šetření, technika polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.

Aplikace výsledků výzkumného šetření do praxe (článek do odborného časopisu, vystoupení na konferenci).

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUBEN, Milan. Encyklopedie řádů a kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. I. díl: Řády rytířské a křížovníci. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-085-3.

KAFKOVÁ, Vlastimila. Z historie ošetřovatelství. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1992. ISBN 80-701-3123-3.

KRÁTKÁ, Anna, Jana KUTNOHORSKÁ a Martina CICHÁ. Ošetřovatelství – morální umění: kapitoly z dějin ošetřovatelství ve vztahu k morálnímu profilu sestry. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 263 s. ISBN 978-80-247-4201-4.

KUTNOHORSKÁ, Jana. Historie ošetřovatelství. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4732-244.

WOLF, H. P. at al. Biographisches Lexikon zur Pflegegeschichte. Who was who in nursing history. Berlin; Wiesbaden: Ullstein Mosby, 1997. ISBN 3-86126-628-8.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Jana Kutnohorská, CSc.

Ústav aplikovaných společenských věd

Datum zadání bakalářské práce:

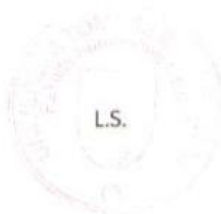
4. února 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

24. května 2013

Ve Zlíně dne 4. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Anna Krátká, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13. 2. 2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy;

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce počítovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybnějiho projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem práce je vysvětlit kontinuitu řádového a profesionálního ošetrovatelství na konkrétním příkladu historie kongregace sv. Vincence de Paul. Mapovat etické principy profesionálního ošetrovatelství u řádových sester kongregace sv. Vincence de Paul v současnosti. V úvodu teoretické části se budu zabývat historickými osobnostmi ošetrovatelství. Pozornost zaměřím na kongregaci sv. Vincence de Paul od jejího vzniku po současnost. Popíši vznik nemocnice sv. Vincence de Paul v Kroměříži a činnost, kterou vyvíjí v současnosti.

Praktická část bakalářské práce obsahuje kvalitativní výzkumné šetření, narativní proceduru a techniku polostrukturovaného rozhovoru se dvěma řádovými sestrami, členkami kongregace sv. Vincence de Paul. Získaná data analyzuji kódováním.

Klíčová slova: Ošetrovatelství, ošetrovatelský řád, etika, výzkum

ABSTRACT

Objective of thesis is to explain the continuity of the ordinary and professional nursing at the concrete example of the history of the Congregation of St. Vincent de Paul. The thesis intends to map the ethical principles of professional nursing of the nuns from the Congregation of St. Vincent de Paul of today.

In the introduction of the theoretical part I will concentrate on historical personalities of nursing. I will focus attention at the Congregation of St. Vincent de Paul since its inception to the present. I will describe the founding of the Hospital of St. Vincent de Paul in Kroměříž and its activity at the present.

The practical part of the thesis includes a qualitative research, a narrative procedure and a structured interview with two nuns, members of the Congregation of St. Vincent de Paul. The data obtained will be analyzed by coding.

Keywords: Nursing, nursing order, ethics, research

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Janě Kutnohorské CSc. za poskytnutí cenných rad a připomínek při tvorbě této bakalářské práce. Setkat se s tak tvůrčí osobností, bylo pro mě velmi inspirativní.

Děkuji sestře Damiáně, stala se pro vzorem pečlivé pracovitosti.

Chtěla bych poděkovat a zároveň se omluvit svým dětem a rodičům, za všechny ten čas, který jsem věnovala této práci, místo jim.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 HISTORICKÉ OSOBNOSTI OŠETŘOVATELSTVÍ V DOBĚ STŘEDOVĚKU	15
1.1 FABIOLA DI ROMA	16
1.2 TROTULA.....	16
1.3 HILDEGARDA Z BINGENU	17
1.4 ALŽBĚTA DURYNSKÁ	18
1.5 ANEŽKA ČESKÁ.....	19
2 HISTORIE VZNIKU KONGREGACE SV. VINCENCE DE PAUL	21
2.1 PŘEHLED POLITICKÉHO A NÁBOŽENSKÉHO KONTEXTU FRANCIE V DOBĚ VINCENCE DE PAUL	21
2.2 PODPORA CHUDINY STÁTEM V XVII. STOLETÍ VE FRANCII	22
2.3 ŽIVOT VINCENCE DE PAUL	24
2.3.1 Rodina	24
2.3.2 Studium	25
2.3.3 Počátky kněžské dráhy	25
2.3.4 Vincenc de Paul – rádce králů	25
2.3.5 Charitativní činnost Vincence de Paul	26
2.3.6 Významné počiny Vincence de Paul v datech.....	27
2.4 CHARITATIVNÍ ORGANIZACE ZALOŽENÉ VINCENCEM DE PAUL V SOUČASNOSTI	28
2.4.1 Bratrstvo charity	28
2.4.2 Kongregace mise (CM)	28
2.4.3 Dcery křesťanské lásky (FdiC).....	29
2.5 LUISA DE MARILLAC	29
2.5.1 Rodina	29
2.5.2 Organizace charitativní činnosti.....	30
2.6 CHARITÉS – DCERY KŘESŤANSKÉ LÁSKY	31
2.6.1 Vznik charitativního společenství	31
2.6.2 Dcery křesťanské lásky v současnosti	32
3 KONGREGACE SV. VINCENCE DE PAUL V ČESKÝCH ZEMÍCH	34
3.1 HISTORIE NEMOCNICE MILOSRDNÝCH SESTER V KROMĚŘÍŽI	34
3.2 SOUČASNOST NEMOCNICE MILOSRDNÝCH SESTER V KROMĚŘÍŽI.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 EMPIRICKÝ VÝZKUM	40
4.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉ METODY	40
4.1.1 Narativní výzkum	40

4.1.2	Design výzkumu.....	40
4.2	VÝZKUMNÁ OTÁZKA	41
4.2.1	Náměty k rozhovoru.....	41
5	VÝSLEDKY VÝZKUMU	42
5.1	BIOGRAFICKÝ PŘÍBĚH SESTRY ANNY	42
5.1.1	Status	42
5.1.2	Rodina	42
5.1.3	Studium	43
5.1.4	Řeholní život	44
5.1.5	Komunistická perzekuce	45
5.1.6	Práce v domově důchodců.....	48
5.1.7	Studium ošetrovatelství.....	49
5.1.8	Zkušenosti z ošetrovatelské praxe.....	50
5.1.9	Zahraniční zkušenost.....	51
5.1.10	Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul v Kroměříži po roce 1989.....	52
5.1.11	Přístup k pacientovi.....	53
5.2	BIOGRAFICKÝ PŘÍBĚH SESTRY DAMIÁNY	54
5.2.1	Status	54
5.2.2	Rodina	54
5.2.3	Studium	54
5.2.4	Důvody pro vstup do řádu.....	55
5.2.5	Noviciát	55
5.2.6	Vzdělání v oblasti ošetrovatelství	56
5.2.7	Práce v Domě pokojného stáří ve Frýdku Místku.....	56
5.2.8	Práce hlavní a vrchní sestry v Nemocnici Milosrdných sester sv. Vincence de Paul.....	56
5.2.9	Jazyková výbava.....	57
5.2.10	Zahraniční zkušenost.....	57
5.2.11	Provoz nemocnice	58
5.2.12	Přístup k pacientovi.....	58
5.2.13	Co se vytrácí v přístupu k pacientovi	58
5.2.14	Vedení ošetrovatelské dokumentace	59
5.2.15	Zkušenost z ošetrovatelské praxe.....	59
5.2.16	Život v kongregaci.....	59
6	SHRnutí NARATIVNÍ ANALÝZY	61
6.1	NARATIVNÍ ANALÝZA	61
6.2	VLASTNÍ ZKUŠENOST AUTORKY.....	63
6.3	APLIKACE VÝZKUMU	63
6.4	DISKUZE.....	64
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	70

SEZNAM PŘÍLOH.....	71
---------------------------	-----------

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zabývám historií Kongregace sv. Vincence de Paul od jejího založení po současnost. Toto téma jsem si zvolila proto, že propojení historického kontextu se současností, mně již delší dobu zajímá. Svou práci jsem rozdělila na část teoretickou a praktickou, obsahující výzkumné šetření.

V úvodu teoretické části jsem chtěla vyzvednout některé historicky významné osobnosti ošetřovatelství, které se ve své době vymykaly průměru a svým příkladem ovlivnily rozvoj této profese. Úspěšný vzor může být inspirací zdravotním sestřám, ke zdokonalování a novátorství ve svém oboru.

V další části práce se zabývám osobností sv. Vincence de Paul a historickými okolnostmi, které daly vzniknout jeho charitě. Znalost doby je klíčem k pochopení událostí, které se v ní odehrávají. V dalších kapitolách teoretické části práce popisují vznik Kongregace sv. Vincence de Paul v českých zemích, historii vzniku Nemocnice sv. Vincence de Paul v Kroměříži a činnost, kterou vyvíjí v současnosti.

Empirická část obsahuje kvalitativní výzkumné šetření, které jsem realizovala metodou narativní analýzy biografického příběhu dvou členek kongregace. Mým záměrem bylo zjistit, čím byl ošetřovatelský řád sv. Vincence de Paul významný v době svého vzniku a v čem spočívá jeho přínos v dnešní době. Prostřednictvím vyprávění řádových sester jsem chtěla zjistit, jak se můžeme z jejich biografického příběhu poučit, v čem nás může jejich přístup k nemocnému obohatit.

Vznik a vývoj této kongregace nepatří v české historiografii k příliš častým tématům, proto ani literatura k tomuto tématu není příliš obsáhlá. Svou práci jsem založila na podkladech, které jsem získala z archivních dokumentů Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, z několika odborných publikací a osobního setkání s členkami kongregace. Hlavním zdrojem informací o vývoji Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul od jejího založení po současnost, byla publikace vydaná ke 165. výročí nemocnice.

Materiálů, který by sestrám přiblížil historii ošetrovatelství v politickém a ekonomickém kontextu doby tak, aby těmto souvislostem porozuměly, je málo. Podle mého názoru, toto téma zaslouží větší pozornost, než se mu doposud věnovalo. Prostudováním heuristických pramenů a odborné literatury jsem nabyla mnoha nových zajímavých informací, o které bych se chtěla podělit prostřednictvím této práce a ve zpracované přednášce.

Budu ráda, bude - li moje práce stejně přínosná pro všechny , které toto téma zajímá a chtějí se o něm dozvědět více.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÉ OSOBNOSTI OŠETŘOVATELSTVÍ V DOBĚ STŘEDOVĚKU

Nic nepolidšťuje člověka víc než schopnost vcítit se do bezmoci či utrpení jiných a schopnost postarat se o ně. Jen málokterý živočich je schopen empatizovat s bezmocí druhých jedinců svého druhu. Potřeba pomoci nemocnému a zmírnit utrpení svého bližního, starého člověka nebo malého dítěte je činností lidskou tak, jako málokterá jiná.

Takovou podporu a péči je schopen poskytnout psychicky silný a odolný jedinec, obdařený velkou dávkou soucitu a empatie, která není dána každému. Jako červená nit se historií ošetřovatelství vinou zkušenosti a praktické dovednosti, které v oblasti péče o nemocné a chudé učinili osobnosti, obdařené nesmírnou dávkou porozumění a vhledu do dané problematiky. Dominující postavení v opatrovnické péči zaujímaly ženy, což bylo spojováno s jejich mateřskou rolí a přirozenou potřebou pečovat o druhé. (Kutnohorská, 2011, str. 15)

Počátky charitativní péče jsou spojovány s šířením křesťanství. V přísně maskulinním světě starověku, neměla žena žádnou osobní svobodu. Její osobní postavení určoval její otec, později manžel nebo tchán. Diskriminace podle pohlaví zaniká s šířením evangelia. (Pernoudová, 2002, str. 21)

První konverze ve čtvrtém století se proto týká převážně žen, muži celkově zůstávají pohany. V další generaci pak souhlasí se sňatky s křesťankami, díky tomu se nové náboženství ujímá a v pátém století se stává již dominantním. (Pernoudová, 2002, str. 24)

Ženy, jimž evangelium přineslo svobodu. záhy projevovaly velkou dávkou kreativity a vnímavosti k potřebám své doby. Řeholnice, jako ošetřovatelky, se zasloužily o velmi rozvinutý systém středověkých nemocnic a útulků pro poutnických cest. V polovině prvního tisíciletí vzniká nový typ ženy, řeholnice. Zatímco mužské kláštery shromažďovaly spíše ty, kteří toužili po přísnosti, rozjímání a pokání, pro ženské kláštery

byla od začátku typická intenzivní potřeba vzdělávat se a pomáhat. Často to byly ženy z bohatých rodin, nezdědka dokonce z královských rodů. (Pernoudová, 2002, str. 27)

1.1 Fabiola di Roma

Fabiola (? – 27. prosince 399) žila v Římě ve 4. století. Byla to urozená žena z bohaté patricijské rodiny Fabiů. Měla za sebou dvě manželství, první z nich skončilo rozvodem, její druhý muž zemřel. Pod vlivem osobnosti svatého Jeronýma, svého současníka, přijala křesťanství a začala se věnovat pomoci chudým a nemocným. Když viděla, jak velký počet poutníků přicházejících do Říma se pak ocitá bez prostředků, založila pro ně dům nemocných,

tzv. hospitium, první velký útulek nabízející zdarma pohostinnost a lékařskou péči pro nemajetné. Ve své podstatě byla Fabiola zakladatelkou první nemocnice. O něco později založila v Ostii, vstupním přístavu pro poutníky, první ubytovací středisko. Když v roce 399 n. l. zemřela, stal se její velkolepý pohřeb výrazem úcty a vděčnosti k této výjimečné ženě. (Pernoudová, 2002, str. 24)

1.2 Trotula

Trotula (? – 1097) byla lékařka ze Salerna v Itálii, zabývala se zkoumáním zdraví a léčením nemocí žen. Provozovala úspěšnou lékařskou praxi a učila studenty ve škole. Na svou dobu používala poměrně vědecké metody k diagnostice nemocí z tepové frekvence a analýzy moči, nové metody pro léčbu ran a experimentovala s opiáty pro řízení porodních bolestí.

Obecně je jí připisováno autorství tří spisů týkajících se problematiky ženských nemocí, souhrnně nazývaných Trotula. Ve středověku byly tyto spisy hlavním zdrojem informací o ženské anatomii a zdraví žen. Popisovala menstruaci, oplodnění, porod a ženské nemoci. Její názor, že muž může být odpovědný za neplodnost, byl na svou dobu velmi odvážný. Středověký učenec Caspar Wolf tvrdil, že autorem textů je ve skutečnosti muž.

Spis Trotula Major je rozdělen na dvacet sedm částí a teoreticky popisuje celou řadu ženských zdravotních problémů, od menstruačních bolestí po narození dítěte. Vychází přitom zjevně z tradice Galéna a arabských lékařských textů. V části Nemoci žen Trotula poskytu-

je veskrze praktické rady a procedury pro léčení některých ženských i mužských onemocnění, které jsou v podstatě použitelné i dnes. V textu Kosmetika pro ženy popisuje informace o péči o pokožku, zubní hygienu, akné, přípravky proti padání vlasů apod. (Pernoudová, 2002, str. 42)

1.3 Hildegarda z Bingenu

Hildegarda z Bingenu (16. září 1098 – 17. září 1179) se narodila v Bermesheim v Hesensku, v dnešním Německu, jako desáté dítě vysokého císařského úředníka. V osmi letech ji rodiče svěřili do péče řeholnici Jutě za Sponheimu, která byla abatýší malé komunity v klášteře v Disibodenbergu. V patnácti letech přijala Hildegarda řeholní sliby a po smrti Juty, v roce 1136, nastoupila na její místo. V roce 1147, na základě svých vizí, s osmnácti řeholicemi zakládá klášter v Bingenu na hoře sv. Ruperta. V roce 1156 založila další klášter v Einbingenu, který je v dnešní době sídlem benediktinek sv. Hildegardy.

Navzdory tomu, že její zdraví bylo chatrné a neustále churavěla, podnikala dlouhé cesty po Německu i jinde po Evropě a ve svých odvážných kázáních kritizovala církve a nabádala k reformě.

Hildegarda byla na svou dobu výjimečná, mohu říci, že byla opravdu renesančním člověkem. Byla to nejen vizionářka a mystička, ale zabývala se také vědeckou činností, pro popis vědeckých termínů vyvinula speciální jazyk *lingua ignota*. Je skladatelkou hudby a textů ženských gregoriánských chorálů. Zabývala se vůbec hodně ženským principem, ženy jsou podle Hildegardy mocné a krásné.

Svou stěžejní práci o přírodních vědách a poznání světa kolem sebe, včetně vesmíru, zvířat, rostlin i minerálů, nazvala *Physica*. V knize *Causae curae* se zabývá léčením nemocí přírodními prostředky. Její pojetí medicíny je překvapivě nadčasové a celostní, důležitý je nejen stav tělesný, ale také sociální, psychický a duchovní. (Beuysová, 2005)

1.4 Alžběta Durynská

Alžběta Durynská (1207 – 19. listopadu 1231) se narodila v Uhrách nebo Bratislavě jako dcera uherského krále z rodu Arpádovců, Ondřeje II. a Gertrudy z Andechsů. Od svých čtyř let byla vychovávána na durynském dvoře lankhraběte Heřmana I., z jehož synem Heřmanem byla zasnoubena. Když její snoubenec zemřel, byla ve svých čtrnácti letech provdána za jeho mladšího bratra Ludvíka IV.

Alžběta žila se svým manželem na hrabě Wartburg. Od ostatní šlechty se odlišovala tím, že žila velmi prostě, dokonce snad před vstupem do kostela odkládala svou vévodskou korunku a šperky. Byla velkorysá a štedrá, v pomoci bližnímu svému viděla své životní poslání. V blízkosti svého hradu Wartburgu založila nemocnici a později také špitál v Eisenachu. Potřebným neposkytovala jen finanční a materiální pomoc, ale také všechny své fyzické síly, několikrát denně nemocné sama navštěvovala a pečovala o ně. (Rusina, 1994, str. 231)

Zatímco ostatní šlechta a její příbuzní Alžbětou pro její způsob života opovrhovali, její manžel Ludvík byl pro ni nesmírnou oporou. Když pak Ludvík v roce 1227 zemřel na mor, na křížové výpravě do Palestiny, nastaly pro Alžbětu těžké časy. Její příbuzní, kteří ji nenáviděli, na ni naléhali, aby se znovu provdala. Alžběta však učinila slib, že se již nikdy nevdá. Rodina zbavila Alžbětu práva hospodařit s majetkem a příjmy jejího manžela, byla svým vlastním švagrem vyhnána ze svého hradu a byly jí odebrány děti. Alžběta odešla do františkánského kláštera v Marburku a v roce 1228 vstoupila do františkánského řádu. V Marburku založila také špitál a chudobinec. Až do své smrti, ve svých dvaceti čtyřech letech, žila pod dozorem duchovního Konráda z Marburgu, který se k ní choval velmi krutě, byl ji, což vyčerpané Alžbětě uspíšilo smrt. (Rusina, 1994, str. 231)

Již za svého života byla lidmi pokládána za svatou, po její smrti začaly hromadné poutě k jejímu hrobu. 27. května 1235, tedy pouhé čtyři roky po své smrti, byla papežem Řeho-

řem IX. kanonizována. Svátá Alžběta je patronkou Řádu německých rytířů, řádu Alžbětinek a také skautských světlušek. (Rusina, 1994, str. 231)

1.5 Anežka Česká

Anežka Česká (1205 – 6. března 1282) se narodila jako nejmladší dcera českého krále Přemysla Otakara I. a Konstance Uherské. V dětství byla vychovávána v cisterciáckém klášteře ve slezských Třebnicích a premonstrátském klášteře v Doksanech. Během této doby byla postupně zasnoubena se syny významných evropských panovníků, s Jindřichem, synem císaře Friedricha II., Jindřichem III. Anglickým a císařem Friedrichem II. (Staňková, 2001, str. 7)

Po smrti otce, v roce 1230, se Anežka rozhoduje vstoupit do kláštera a věnovat se službě chudým a nemocným. Ve svém rozhodnutí, věnovat se charitativní činnosti, byla ovlivněna svou sestřenicí Alžbětou Durynskou a tetou sv. Hedvikou Slezkou, manželkou polského krále. (Staňková, 2001, str. 7)

V roce 1232 založila v Praze na Starém městě špitál. Rok poté vznikají poblíž dva kláštery, mužský klášter menších bratří sv. Františka a ženský klášter řádu sv. Kláry, později nazývaných minorité a klarisky. Sama se v roce 1234 stala klariskám první představenou, abatyší. Později se postavení a titulu abatyše vzdala, úřad pak zůstal neobsazen, až do její smrti. Po zbytek života se nechává oslovovat jako starší sestra.

Po celý svůj život je Anežka aktivně činná nejen jako členka řádu klarisek, ale zároveň jako příslušnice významného královského rodu aktivně ovlivňuje veřejný a politický život své doby. V letech 1235 až 1254 se v několika listech obrací s dotazy a prosbami k papežům Řehoři IX. a Inocenci IV., dopisovala si i se sv. Klárou. Anežka byla vzdělaná a velmi moudrá žena, četla a psala česky, italsky, německy a latinsky. V roce 1252 se Anežka významně podílí na založení mužského Špitálního a rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou. Je to jediný původní český řeholní řád, jeho členy směli být pouze Češi, rodem po matce i otci. (Staňková, 2001, str. 8)

Umírá v roce 6. března 1282 v 71 letech. Snahy o její kanonizaci započaly vzápětí po její smrti, svatořečena však byla teprve 12. listopadu 1989 papežem Janem Pavlem II. (Staňková, 2001, str. 8)

2 HISTORIE VZNIKU KONGREGACE SV. VINCENCE DE PAUL

2.1 Přehled politického a náboženského kontextu Francie v době Vincence de Paul

V době dětství a mládí Vincence de Paul otrásaly Francií náboženské války mezi hugenoty (kalvinisty), luterány a katolíky. Byly důsledkem vyvrcholení sporů mezi římskokatolickou církví a zastánci vyznání, která vznikla po reformaci v 16. století, tedy kalvinismem a luteránstvím. Kalvinismus je protestantské vyznání založené Janem Kalvínem. Jeho základem je víra v naprosté předurčení člověka. Člověk tak přichází o možnost volby, vše je předurčeno již před jeho narozením. Učení zdůrazňuje kázeň a pracovitost. Kalvínovi přívrženci ve Francii se nazývali hugenoti. Luteránství vychází z učení Martina Luthera Kinga, kritika církve a bojovníka proti prodeji odpustků. Spasení je založeno na víře a zdrojem víry je bible. Luteránský duchovní se nazývá pastor a smí se ženit. (Munck, 2002, str. 37)

Náboženské války ve Francii, s menšími přestávkami, trvaly od roku 1562 do roku 1598. Napětí vyvrcholilo vražděním hugenotů o Bartolomějské noci (v noci z 23. srpna na 24. srpna 1572). K uklidnění a konsolidaci poměrů došlo s nástupem Jindřicha IV. Navarrského na francouzský trůn. Ačkoliv sám hugenot, získal si odbojné katolíky tím, že sám přestoupil na katolickou víru. V roce 1598 vydal tzv. Edikt Nantský, který zaručoval náboženskou svobodu v zemi, rovnoprávnost mezi hugenoty a katolíky. Po více než třicet let trvajících náboženských válkách, byla Francie hospodářsky i mocensky oslabena. Jindřich IV. se projevil jako obratný politik a panovník. Posílil státní správu, podmanil si vyšší šlechtu, rolníkům snížil daně. Za jeho vlády Francie hospodářsky prosperovala a expandovala do zámoří. V roce 1610 byl zavražděn náboženským fanatikem Francoisem Ravaillacem. (Munck, 2002, str. 28)

Na francouzský trůn usedl teprve devítiletý Ludvík XIII (27. září 1601 – 14. května 1643). V době jeho nezletilosti za něj vládla jeho matka, Marie Medicejská, spolu s kardinálem Richelieuem (občanským jménem Armand-Jean du Plessis). Kardinál de Richelieu, který je

považován za historicky prvního premiéra, upevnil moc krále, omezil vliv šlechty a tím Francii proměnil v silný, centralizovaný stát. (Munck, 2002, str. 71)

Od roku 1643 vládne Francii Ludvík XIV. Na trůn usedá jako pětiletý, jeho regentkou je jeho matka, Anna Rakouská, která za něj vládne spolu s prvním ministrem, nástupcem kardinála Richeliea, kardinálem Julesem Mazarinem. (Munck, 2002, str. 232)

První polovina sedmnáctého století, doba, v níž Vincenc de Paul prožil téměř celý svůj dospělý život, byla obdobím třicetileté války (1618 - 1648), obdobím tak rozsáhlých a souvislých bojů, že zpusťování unikla jen malá část Evropy. Šlo o nejvýznamnější a celoevropský konflikt. Boje v období třicetileté války, mezi habsburským mocenským blokem (Rakousko, Španělsko) a protihabsburskou aliancí evropských států, většinou pod vedením Francie, způsobily rozvrat, obrovskou lidskou bídu, hladomor a epidemie. Válka skončila uzavřením vestfálského míru v roce 1648, z něhož nejvíce výtěžila Francie, stala se nejvýznamnější zemí v Evropě. V roce 1647 se Vincenc de Paul spolu s Annou Rakouskou a kardinálem Mazarinem podílí na významných jednáních, vedoucích k vestfálskému míru. (Munck, 2002, str. 53)

Ludvík XIV. se osobně ujímá vlády v roce 1661, rok po smrti Vincence de Paul. Za vlády Krále slunce, jak je Ludvík XIV. nazýván, se Francie stává prvořadou politickou a kulturní evropskou mocností. XII. století je Francouzi nazýváno Velkým stoletím (Le Grand Siecle) a vidí v něm období největší slávy Francouzského království. (Munck, 2002, str. 171)

2.2 Podpora chudiny státem v XVII. století ve Francii

Křesťanskou odpovědí na potřeby nuzných a potřebných je tradičně dobročinnost jednotlivců, dary, závětní odkazy dobročinným nadacím a různé další formy charitativní činnosti. Přičemž v praxi panovala v křesťanských i protestantských státech všeobecná shoda v názoru, že chudině zasloužilé a „hodné“, tedy těm, kdož nejsou schopni pracovat pro

pokročilý věk, tělesné postižení, nemoc či jiné nahodilé faktory, spolu s osiřelými a opuštěnými dětmi, by se mělo dostat více pomoci a dobročinnosti než chudině „nehodné“, tedy těm, kteří byli napohled práce schopni, ale byli nezaměstnaní a oddávali se společensky zavržením hodné zahálce. (Munck, 2002, str. 211)

Doboví reformátoři se ve svých dílech zamýšleli nad způsoby, jak s oběma kategoriemi naložit. „Hodné“ chudé navrhovali označit speciální chudinskou známkou, umístit do špitálů nebo o ně pečovat za pomoci ošetřovatelek. Byla snaha chránit svobodné ženy a děti před zločinností a prostitucí a zajistit práci těm, kteří ji potřebují. Cizí tuláci byli posíláni do své rodné farnosti, aby se prostředky určené na pomoc vynakládaly pouze na ty, kteří v obci trvale bydlí, cílem bylo vymýcení žebráků z ulic. Všechny pokusy o řešení problémů chudoby byly vesměs odsouzeny k nezdaru, neboť v cestě radikálních reforem stály společenské konvence a dobové hospodářské poměry. (Munck, 2002, str. 211)

Znepokojení nad častým narušováním pořádku a stability ve Francii, jehož důsledkem byly další dodatky k již projednávaným zákonům o potulce, vedly k hledání účinnějších metod boje s chudobou. Francie se opírala zejména o soukromou dobročinnost, která financovala provoz starých městských špitálů, vesměs založených ještě ve středověku za epidemií lepry. Nejen zámožní měšťané, ale i prostí řemeslníci, kramáři, dokonce i služebnictvo (včetně výrazného počtu žen), přispívali na nějakou formu organizované chudinské pomoci skromnými, leč v souhrnném počtu významnými částkami. Od většiny zámožných občanů se také očekávalo, že na pomoc potřebným a chudým budou pamatovat i ve své závěti. (Munck, 2002, str. 216)

V Lyonu byla, v roce 1614, zřízena tzv. Všeobecná nemocnice, chudobinec financovaný zčásti ze soukromých almužen a darů, z části z určitých zvláštních výsad a výnosů (např. z vinné daně vybírané v Lyonu). (Munck, str. 216, 2002)

Toto lyonské zařízení skloubilo křesťanskou výchovu svého osazenstva s pracovním režimem v dílnách a provozovnách zřízených za tímto účelem. Byla snaha zřídit podobná zaří-

zení i v jiných francouzských městech. Pod nátlakem Společnosti nejsvětější svátosti a v rozporu s úmysly náboženského reformátora Vincence z Pauly, byla pařížské Všeobecné nemocnici, chudobinci plánovanému v 50. letech a formálně ustanovenému v roce 1656, udělena pravomoc povinné internace všech žebráků. (Munck, 2002, str. 217)

Na základě zákona o potulce mohla být většina žebráků trestně stíhána. Pokusy o jejich internaci vyvolávaly napětí i silný pocit solidarity mezi námezdnou chudinou a nejnižšími vrstvami v mnoha městech, občas dokonce docházelo k přepadení pracovníků chudobinců, odvádějící žebráky do útulku. Odpor k násilné internaci chudých zesílil s rozšířením zvěstí, že některé chovance dokonce deportují na galeje. (Munck, 2002, str. 218)

2.3 Život Vincence de Paul

2.3.1 Rodina

Vincenc de Paul, misionář a reformátor církve, je označován za zakladatele organizované a moderní charity. Narodil se dne 24. dubna 1581 ve Pouy, asi 6km od francouzského městečka Dax v Gaskoňsku. Na mapách by jste dnes vesnici tohoto jména hledali zbytečně, od 19. století se vesnice Pouy, na počest nejslavnějšího ze svých synů, nazývá St-Vincent de Paul. Životopisec Louis Abelly (1603-1691), generální vikář z Bayonne, farář v Paříži a ve své podstatě současník Vincence de Paul, v knize Život svatého Vincence de Paul, udává jako datum jeho narození 24. duben 1576 v Tamarite Litera v Aragonu, dnes Španělsko. Neexistuje žádný záznam o jeho narození, křestní registry v Dax existují až od roku 1648, zatímco záznamy z Tamarite Litera byly spáleny v roce 1936, během španělské občanské války. (Hünemann, 2010, str. 17)

Rodina de Paul nebydlela přímo ve vesnici, ale v usedlosti Ranquine, blízko řeky Adour. Na místě rodného domu byla později vystavěna kaple, v jejíž blízkosti zůstal starý dub, pod kterým Vincenc často hledával útočiště. Poblíž místa jeho narození byla vystavěna

kopie jeho rodného domu, skromná hrázděná budova, sloužící jako muzeum sv. Vincence de Paul.

De, které je součástí jeho jména, nepoukazuje na šlechtický původ, ale na to, že je synem Pavla. Vincenc se narodil do chudých poměrů. Jeho otec Jean Paul byl drobný zemědělec, matka, Bertrande Moras, pocházela z místní šlechty. Skoupý příjem malého hospodářství rodičů musel uživit dvě dcery a čtyři chlapce. Vincenc byl veden k pomoci rodičům na statku, pásal ovce, krávy a prasata. Jeho dětství šťastné, po celý život na ně rád vzpomínal. (Hünemann, 2010, str. 10)

2.3.2 Studium

Mladý Vincenc byl nadaný a bystrý, otec jej zapsal na studia v Dax, školu provozovanou františkány. Po humanitních studiích v Dax, absolvoval teologii v Toulouse. Kněžské povolání se mu, mimo jiné, jevilo jako dobré východisko z chudoby a nízkého sociálního postavení rodičů. V roce 1600 byl v Toulouse vysvěcen na kněze.

(Hünemann, 2010, str. 36)

2.3.3 Počátky kněžské dráhy

Počátky jeho kněžské dráhy byly dost dobrodružné. V roce 1605 na cestě lodí z Marseille byl zajat tureckými piráty, kteří ho později v Tunisu prodali do otroctví. Vnitřně prožíval jistý druh vykořenění, dlouhou dobu musel překonávat hluboce pociťované potíže s vírou. Když se v roce 1607 obrátil jeho majitel na křesťanství, podařilo se Vincenci de Paul vrátit zpět do Francie. Po návratu do Francie odešel Vincenc do Říma. Tam pokračoval ve svých studiích až do roku 1609, kdy byl poslán zpět do Francie. (Hünemann, 2010, str. 61)

2.3.4 Vincenc de Paul – rádce králů

Sloužil jako kaplan na dvoře zavržené královny Markéty de Valois (nazývaná královna Margot) v Paříži. Byl jedním ze několika kaplanů, kteří vedli její bohoslužby a rozdělovali její hojné almužny. Později se stal jejím hlavním almužníkem a osobním duchovním.

V roce 1612, na doporučení svého kněžského přítele a duchovního učitele, pozdějšího kardinála Pierre de Berulles, převzal uvolněné místo faráře na pařížském předměstí Clichy. Jeho dovednost v duchovní správě byla vysoká, lidé se navzájem upozorňovali na jeho prostá, ale velmi působivá kázání.

Rok na to se Vincenc, opět skrze prostřednictví Pierre de Berulles, stal domácím učitelem u rodiny generála galér de Gondi v Paříži. Na cestách do provincií země, k roztroušeným statkům rodiny, které podnikal především s manželkou generála, poznal zblízka nelehkou životní situaci venkovského obyvatelstva. V této době se také s dovolením generála, jehož bratr byl kardinálem, Vincenc zasazoval o zlepšení životních podmínek vězňů na galérách. (Hünemann, 2010, str. 75)

2.3.5 Charitativní činnost Vincence de Paul

V roce 1617 přechodně opouští dům de Gondi a stává se opět farářem, tentokrát v Chatillon les Dombes. Zkušenost s nevědomostí chudého venkovského lidu nabytá během doby působení v této farnosti, měla zásadní vliv na pozdější založení řádu. Zvláště dvě události z tohoto období, se staly pro založení řádu klíčovými. První z nich, bylo setkání se smrtelně nemocným rolníkem z Folleville, který se chtěl před smrtí vyzpovídat a přijmout poslední pomazání. Ze zpovědního rozhovoru pochopil Vincent, jak nevdělanost a nevědomost, zásadním způsobem ovlivňují životní úroveň obyvatel venkova a jejich mizivé možnosti zařazení do společnosti. Druhou zkušenost udělal přímo v Chatillon les Dombes. Ve svém kázání prosil věřící o pomoc pro jednu chudou zemědělskou rodinu, ve které rodiče i děti onemocněli. Již ten den odpoledne chodili poslušní věřící k nemocné rodině a přinášeli mnohem více chleba a masa, než rodina mohla sníst. Vincenc pochopil, že milosrdná pomoc nemůže být jen spontánním hnutím, ale musí být organizovaná. (Hünemann, 2010, str. 113)

Po této zkušenosti Vincenc de Paul iniciuje vznik prvních charitativních sdružení Dames de la Charité, ve kterých dámy z vyšší společnosti poskytovaly pomoc chudým. V roce

1624 se Vincent setkal s vdovou Luise le Gras, rozenou Marillac. Ta na jeho žádost po nějaké době převzala vedení charitativních sdružení. (Hünemann, 2010, str. 143)

Vincenc není pokládán jen za organizátora charity, ale také za skvělého kazatele a katecheta. V roce 1625 založil misijní kongregaci kněží, kteří se věnovali kázání a katechezi chudých. Později byli podle domu, kde sídlili, pojmenováni jako Lazaristé. Vincencovi bylo jasné, že kázání nemůže být bez charity a také naopak, že charitní služba chudým musí být provázena křesťanským poučením. Dnes to zní trochu zvláště, ale v době, ve které Vincenc žil, to mělo své opodstatnění. Přes rozepře mezi katolíky, hugenoty i protestanty, byla celá společnost nesporně katolická. Hlásat chudým evangelium tehdy v první řadě znamenalo vzdělat je a tím je učinit účastnými poznání společnosti. Můžeme to srovnat s učením číst a psát. (Hünemann, 2010, str. 149)

Až do konce svého života dokázal Vincenc mistrovsky spojovat činnost v charitě s hlubokou kontempletací. Je dnes ctěn jako „mystik činu“ a „genius lásky k bližnímu“. Ve Francii je uznáván i mimo oblast církevního působení, jeho činnost ovlivnila i politiku. Zemřel 27. září 1660. Dne 16. června 1737 byl Vincenc de Paul prohlášen za svatého a v roce 1885, papežem Lvem XIII., patronem všech katolických charitativních organizací. (Hünemann, 2010, str. 224)

2.3.6 Významné počiny Vincence de Paul v datech

1617 – Bratrstvo charity – lidé z Chatillon-Les-Dombes na pomoc potřebným všech sociálních skupin

1625 – Kongregace mise (MC) – hlavním posláním kongregace je výchova kněží, péče o nemocné a sirotky. Označují se také jako Lazaristé (dle jejich sídla v převorství Saint Lazare v Paříži) nebo jako Vincenciáni dle svého zakladatele.

1633 – Úterní konference – na úterních konferencích probíhalo další vzdělávání kněží

1633 – Dcery charity - pomoc nejchudším

1634 - Dámy charity - dnes týmy sv. Vincenta

1638 – Nalezené děti - pomoc pro opuštěné děti a sirotky

1640 – Kroky k míru – Vincent de Paul reprezentuje kardinála Richelieu v mírových vyjednáváních, ve svém důsledku vedly k uzavření Vestfálského míru

1643 – Vincenc jako duchovní umírajícího krále Ludvíka XIII.

1648 – Madagaskar - Misijní společnost sv. Vincence byla vyzvána Východoindickou společností k vyslání kněží do francouzských kolonií na Madagaskaru

(Hünemann, 2010, str. 225)

2.4 Charitativní organizace založené Vincencem de Paul v současnosti

2.4.1 Bratrstvo charity

Vznik: 1617

Dnes – Mezinárodní charita (AIC)

Cíl – společně proti chudobě

Počet členů – 250 000+

Země, ve kterých působí – 52

Aktivity – Projekty, které zlepšují život chudých – bydlení, pomoc nevléčitelně nemocným a lidem s AIDS, podpora lidských práv, důstojnost žen

Generální ředitelství – Louvain-la-Neuve, Belgie

(Hünemann, 2010, str. 226)

2.4.2 Kongregace mise (CM)

Vznik: 1625

Motto: „ On mě poslal, abych zvěstoval radostnou zprávu chudým“.

Počet členů – 4034+

Země, ve kterých působí – 85

Aktivity – duchovní cvičení a pomoc ve farnostech

Generální ředitelství – Řím, Itálie

(Hünemann, 2010, str. 226)

2.4.3 Dcery křesťanské lásky (FdiC)

Vznik: 1633

Motto: „Láska Kristova nás vede“

Počet členů – 21 564+

Země, ve kterých působí – 94

Aktivity – nemocnice, školy, kliniky, hospice, pastorační činnost

Generální ředitelství – Rue du Bac, Paříž, Francie

(Hünemann, 2010, str. 226)

2.5 Luisa de Marillac

2.5.1 Rodina

Luisa de Marillac se narodila 15. srpna 1591 v Le Meux v Picardii ve Francii. Svou matku nikdy nepoznala, zřejmě se narodila z nemanželského vztahu. Její otec pocházel z význačného šlechtického rodu a svou dceru velmi miloval. Když se později Luis de Marillac znovu oženil, byla Luisa dána na výchovu do kláštera dominikánek v Poissy u Paříže, kde se jí dostalo vynikajícího vzdělání v umění, humanitních oborech a duchovním životě. Po otcově smrti, ve svých dvanácti letech, přešla do domácnosti jedné zchudlé staré slečny v Paříži, od níž se naučila hospodaření v domácnosti a získala znalosti o bylinné léčbě. Dospěla ve vysoce vzdělanou, umělecky i organizačně talentovanou ženu na jedné straně,

na druhé však přecitlivělá a úzkostlivá. Chtěla vstoupit do kláštera karmelitánek, ale na základě svého narušeného zdraví, nebyla přijata.

Po svatbě s Antoinem Le Gras, důvěrníkem královny, a porodu syna Michela Antoina, se její život stabilizoval, ale její úzkosti zůstaly. Když její muž v roce 1624 zemřel, rozhodla se Luise, že se již neprovdá, do konce života neodložila vdovský závoj. (Hünemann, 2010, str. 138)

2.5.2 Organizace charitativní činnosti

Po smrti manžela se Luise věnovala vlastnímu duchovnímu rozvoji. Svůj čas dělila mezi péči o třináctiletého syna a domácnost, rozjímání, půst, pokání a duchovní četbu. Duchovní oporou a učitelem jí byl Vincenc de Paul, s kterým se poprvé setkala již v roce 1623, v době, kdy byl její muž chronicky nemocný a upoutaný na lůžko.

Vincenc, jako zkušený duchovní, pomáhal Luise překonat její úzkostné stavy. Její přehnané pozorování vlastního nitra přesměřoval na pozorování potřeb druhých a snahu pomoci jim. Poznal také její organizační kvality, vnitřní sílu a inteligenci. Tyto lidské kvality o několik let později naplno uplatnila v organizování dobročinnosti bohatých dam a řízení a výuce Dcer lásky. V roce 1633, na žádost Vincence de Paul, převzala Luisa vedení charitativních sdružení Dames de la Charité. Organizaci dokázala vhodně přizpůsobit velkoměstskému prostředí a brzy tato sdružení vznikala nejen v Paříži, ale i jiných velkých městech. (Hünemann, 2010, str. 143)

Luisa se naplno věnovala nejen organizování charitativní činnosti, ale také duchovnímu vedení „Dcer lásky“ a vzdělávání. Uvědomovala si důležitost vzdělání pro kvalitu života a dbala na to, aby v každé skupince Milosrdných sester byla učitelka. Ujíkala se také opuštěných dětí, které stejně jako ona vyrůstaly bez matky a v tehdejší společnosti neměly šanci na důstojný život. (Hünemann, 2010, str. 151)

Luise zemřela 15. března 1660, šest měsíců před smrtí svého duchovního učitele a rádce, Vincence. Společnost Dcer charity vedla až do své smrti. V době její smrti působily Dcery křesťanské lásky jen v Paříži na čtyřiceti místech. Duchovní odkaz Luisy de Marillac je stále živý, Milosrdné sestry dnes působí po celém světě. Dne 11. března 1934 byla Luisa de Marillac prohlášena za svatou. Papež Jan XXIII. ji v roce 1960 prohlásil patronkou křesťanských sociálních pracovníků. (Hünermann, 2010, str. 220)

2.6 Charités – dcery křesťanské lásky

2.6.1 Vznik charitativního společenství

První charitativní bratrstvo založil Vincenc de Paul ve farnosti Chatillon-les-Dombes podle vzoru Bratrstva špitálu sv. Ducha, které poznal při svém pobytu v Římě, krátce po svém návratu ze zajetí. Již tehdy si byl jistý, že se chce věnovat charitativní činnosti a misi. Charita, z latinského slova caritas – slitování, označuje dobrovolnou, dobročinnou pomoc trpícím, starým nebo sociálně slabým lidem. Může se jednat o pomoc formou peněžitých či věcných darů nebo zdarma vykonávanou práci v humanitární organizaci.

Společnosti charity, které byly v Paříži i na venkově zakládány Vincencem de Paul, byly velmi potřebné a důležité. Bohaté ženy, které poskytovaly hmotnou pomoc lidem v nouzi, byly ovšem konfrontovány s takovou lidskou bídou a chudobou, v její nahé a burcující podobě, s jakou se do té doby nesetkaly. Byly otřeseny smutnými podmínkami, v jakých mnoho lidí musí žít. Trvale se stýkat s bídou nejchudších pro ně bylo nanejvýš vysilující a časem se na nich projevovaly známky únavy. Společenské bariery, obavy z posměchu a často také překážky ze strany manželů, vedly k tomu, že se mnoho bohatých členek charity ve službách charity nechalo zastupovat svými služkami. Vincenc měl ovšem za to, že děvečky jsou služebnicemi bohatých a on chtěl služebnice chudých. Bylo jasné, že dámy z charitních společností potřebovaly podporu. (Hünermann, 2010, str. 153)

Šťastnou náhodou v tu dobu oslovila Luisu de Marillac prostá dívka z venkova, jménem Markéta Naseau. Doslechla se o charitních skupinách a měla zájem pomoci. Vincenc pochopil, že právě dívky z prostých poměrů by se mohly stát vynikající podporou pro dámy charity. Markéta Naseau byla první, po ní přicházely do charitního společenství další mladé ženy. Datum založení Dcer lásky je 29. listopad 1633. Toho dne vzala Luisa de Marillac několik dívek do svého domu, aby je připravila na jejich službu. Markéta Naseau již mezi nimi bohužel nebyla. Nakazila se při ošetřování jedné postižené morem a zemřela. (Hünemann, 2010, str. 154)

Dcery charity vykonávaly službu fyzickou a duchovní, Vincenc kladl důraz na to, aby se jedno od druhého neoddělovalo. Dcery lásky, jako nově založené společenství, nebyl ženský řád podle tradičního vzoru. Neboť to by znamenalo klášter a klauzuru. Rozdíl mezi řádovými sestrami a dcerami křesťanské lásky vystihuje slavný výrok sv. Vincence: „ Jako klášter máte domy nemocných, jako celu nájemný byt, jako klauzuru poslušnost, mřížemi bázeň Boží jako závoj skromnost.“ (Hünemann, 2010, str. 156)

Milosrdné sestry začaly ošetřovat nemocné v tzv. Božím hotelu, starobinci, v Paříži, kde plnily samostatné úkoly. Později se také staraly o opuštěné děti a sirotky v organizaci založené Vincencem, ošetřovaly zraněné v občanské válce, pomáhaly trestancům. Pařížský arcibiskup schválil společenství v roce 1655, v roce 1668 pak bylo schváleno papežem v Římě. (Hünemann, 2010, str. 157)

2.6.2 Dcery křesťanské lásky v současnosti

Lidská a duchovní služba malomocným, nemocným AIDS, drogově závislým, alkoholikům, psychicky nemocným atd. všech věkových kategorií. Věnují se péči tělesně postiženým – slepým, hluchým, němým, po dětské mozkové obrně apod. Tato péče je poskytována v nemocnicích, odborných léčebných střediscích, rehabilitačních ústavech nebo doma.

Poskytují všestrannou péči nemocným dětem a dospívajícím postiženým, opuštěným či jinak handicapovaným. Navštěvují vězně, jejich rodiny, jsou přítomny v uprchlických táborech, poskytují různé služby přistěhovalcům atd.

Dcery charity spolupracují s orgány veřejné správy, s křesťanskými sdruženími a všemi lidmi dobré vůle, kteří se chtějí zapojit do pomoci svým bližním v nouzi.

3 KONGREGACE SV. VINCENCE DE PAUL V ČESKÝCH ZEMÍCH

3.1 Historie Nemocnice Milosrdných sester v Kroměříži

Historie Nemocnice Milosrdných sester je neoddělitelně spojena s činností Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, která byla založena ve Vídni 2. března 1832, v době velké epidemie moru a cholery. Od sester se očekávalo, že budou, na rozdíl od řádů pečujících o nemocné, které ve Vídni už byly, ve svých nemocnicích pečovat o pacienty obojího pohlaví a k tomu, že budou ochotny starat se o nemocné i v jejich domech. Z Vídně na Moravu přišli sestry v roce 1841 poté, co jim hraběnka Ernestina z Arenbergu věnovala své pozemky a zámek v Pačlavičích. V darovací listině žádá hraběnka sestry, aby z tohoto majetku založily filiálku v Kroměříži, a aby tam podle řehole sv. Vincenta ošetřovaly nemocné, pečovaly o chudé děti a vyučovaly náboženství. (Hájková, 2010, str. 6)

Dům Milosrdných sester v Kroměříži byl plánován jako velkoryse prostorná stavba, v níž bude umístěna nemocnice, dívčí škola pro ruční práce a prostory pro ubytování sester. Stavební místo o rozloze 304 čtverečních sáhů, část velké arcibiskupské zahrady ležící na tzv. Malém Valu, věnoval do bezplatného užívání kongregaci olomoucký arcibiskup Josef Maxmilián Sommerau-Beckh. Stavba byla zadána stavebnímu radovi Antonu Archemu, zahájena v únoru 1843 a dokončena v roce 1844. Na kongregací obdržенých pozemcích byla vystavěna řeholní budova, k ní dvůr a zahrada oddělená zdí. Cena provedených staveb se pohybovala okolo 46 000 zlatých. Sestry začaly dům zařizovat v létě 1845. Slavnostní otevření domu a jeho vysvěcení se konalo 13. září 1845. Tohoto aktu se účastnila také císařovna – matka Karolína Augusta, což byla událost přesahující místní význam. Lidé stáli u silnice od Kroměříže až po Hulín, aby mohli na vlastní oči spatřit císařovnu. Musela být provedena zvláštní opatření pro udržení pořádku. (Hájková, 2010, str. 6)

Objekt byl od svého otevření provozován jako nemocnice a mateřská školka pro nemajetné, za poskytovanou službu se zde neplatilo. 9. dubna 1920, po rozpadu Rakouska – Uherska, byla založena Česká provincie Kongregace Milosrdných sester svatého Vincenta de Paul. V roce 1925, pro narůstající počet sester, byl klášter rozšířen o třípatrovou přístavbu.

V roce 1946 – 48 byla rekonstruována a zvětšena kaple. Kapacita tehdejší soukromé klášterní nemocnice byla asi 80 lůžek. Oddělení byla ve dvou poschodích. V přízemí budovy byla školka pro 60 dětí ve dvou skupinách.

Kongregace řídila provoz nemocnice do roku 1950. V roce 1953 došlo k úplnému zestátnění celého objektu, ale některé sestry zde mohly nadále pracovat až do roku 1963. Za prostory, které jim civilní správa nemocnice vyhradila k bydlení, musely platit nájem. Nemocnice se stala součástí městské veřejné nemocnice s názvem Léčebna pro choroby stáří a chroniky. Pacienty byli většinou staří a těžce nemocní lidé. Po roce 1950 byla politickou mocí činnost řádů a kongregací omezena. Milosrdné sestry byly násilně vystěhovány do pohraničí. Velká část sester prožila dobu komunistické totality v Bílé Vodě u Javorníka. Byly zaměstnány v zemědělství a továrnách, některé pracovaly u starých nebo mentálně postižených lidí.

Po listopadové revoluci v roce 1989 se činnost kongregace mohla opět rozvíjet. Česká provincie získala zpět do svého vlastnictví dům v Kroměříži na Malém Valu a v roce 1993 převzala provoz svého dřívějšího zdravotnického zařízení pod názvem Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. Protože prostory budovy byly nedostačující a budova sama byla ve velmi špatném stavu, rozhodla se kongregace pro přístavbu nové části (1994 – 1997) a následnou rekonstrukci původní budovy nemocnice a kláštera (1999 – 2002). Kapacita nemocnice po rekonstrukci je 105 lůžek. (Hájková, 2010, str. 7)

3.2 Současnost Nemocnice Milosrdných sester v Kroměříži

Zřizovatelem nemocnice je Česká provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul v Kroměříži. Ředitel nemocnice je jmenován statutárním zástupcem zřizovatele, jímž je provinční sestra představená. Ve své činnosti je ředitel vázán obecně závaznými právními předpisy. Jeho poradcem je rada ředitele, kterou tvoří ředitel – primář, hlavní – vrchní sestra, správce nemocnice, provinční představená, provinční vikářka a ekonomka

nemocnice. Provoz zařízení se organizačně dělí na ředitelství, lůžková oddělení, hospodářsko – technickou správu a ambulance. (Hájková, 2010, str. 14)

Nemocnice je lůžkové nestátní zdravotnické zařízení následné péče typu léčebny dlouhodobě nemocných. Zařízení poskytuje následnou péči pacientům po stabilizaci akutního onemocnění, rehabilitační péči chronicky nemocným a také paliativní péči v terminálních stádiích onemocnění. Využívá komplexní léčby režimové, dietetické a medikamentózní spojené s rehabilitační péčí, důraz je přitom kladen na odbornou ošetrovatelskou a pastorační péči. Pacienti, převážně geriatricí, jsou přijímáni jak z terénu prostřednictvím svých praktických lékařů, tak ze zdravotnických zařízení, hlavně z Kroměřížské nemocnice a.s. Příjem pacientů je plánovaný. (Hájková, 2010, str. 17)

Lůžkovou kapacitu nemocnice představuje 105 lůžek na pěti odděleních. Každé z oddělení má svou typickou barvu stěn, nábytkového vybavení a dalších drobností. Díky příjemně barevnému prostředí si pacienti mohou alespoň trochu připadat jako doma. Pokoje jsou většinou dvoulůžkové. Na každém oddělení je vždy jeden pokoj nadstandardní, jednolůžkový, který se od ostatních liší pouze mírou osobního komfortu (televize, vlastní sprcha, WC, telefon), nikoli úrovní péče, která je poskytována všem pacientům ve stejné kvalitě. Každé oddělení vede staniční sestra, která podléhá vedení vrchní sestry a současně řídí činnost 5 – 6 všeobecných zdravotních sester, dvě ošetrovatelky a jednu dělnici ve zdravotnictví. (Hájková, 2010, str. 20)

Ošetrovatelská péče zahrnuje mimo nezbytnou zdravotní péči i zajištění hygieny, příjem potravy, polohování, rehabilitační péči a jiné činnosti potřebné k dosažení maximální možné soběstačnosti nemocného. Všichni zaměstnanci se řídí denním řádem, který zahrnuje ranní toaletu, vizitu lékaře a jednou týdně velkou vizitu. Po vizitě následuje snídaně, plnění ordinací lékaře, provádí se převazy, probíhá rehabilitace, ergoterapie, celkové koupele pacientů a další výkony. Ležící nemocní jsou pravidelně po dvou hodinách polohování, o změně polohy a čase provedení je vždy proveden záznam v dokumentaci pacienta. Po obědě je opět prováděna nutná hygiena nemocných. Nezbytnou součástí denního programu je rehabilitace, která probíhá ve všedních dnech. Provádějí ji fyzioterapeutky, které se věnují

mobilním i imobilním pacientům. Nepohybliví pacienti cvičí na lůžku, ostatní rehabilitují chůzí na chodbě, často s využitím chodítek a francouzských holí. (Hájková, 2010, str. 23)

Návštěvní hodiny ve všední dny začínají od 13 hodin, o víkendech pak již od 11 hodin a končí v letních měsících v 18 hodin, v zimních v 17 hodin. Toto velké časové rozmezí umožňuje rodinným příslušníkům časté návštěvy svých blízkých a možnost pobýt s nimi co nejdéle. Během návštěv s nimi mohou trávit čas na pokojích nebo ve společenské místnosti s televizí a knihovnou. Pokud to dovoluje zdravotní stav nemocného, je za příznivého počasí velmi příjemná vycházka v krásně upraveném nemocničním parku. V 17 hodin dostávají pacienti léky a večeri, následuje opět nezbytná hygiena, úprava lůžek a podobně. V pozdějších hodinách čeká pacienty, jejichž zdravotní stav to vyžaduje, ještě druhá večere. (Hájková, 2010, str. 21)

Pacienti, jejichž stav to dovoluje, jsou dvakrát týdně v dopoledních hodinách zařazeni do programu ergoterapie. Ergoterapie prostřednictvím smysluplného zaměstnání usiluje o zachování a využívání schopností jedince potřebných pro zvládnání běžných denních, pracovních, zájmových i rekreačních činností u osob jakéhokoliv věku s různým typem postižení. Aktivitu či zaměstnávání ergoterapie pacient vnímá současně jako prostředek i cíl léčby. Jestliže tato aktivita pak podporuje tělesné i psychické funkce, napomáhá současně návratu funkčních schopností. Náplň práce je přizpůsobena stavu a schopnostem pacienta. Je zaměřena zejména na procvičování jemné motoriky a paměti. (Hájková, 2010, str. 22)

Lékařskou péči zajišťuje pět kmenových lékařů. Z nelékařských zdravotnických profesí poskytuje péči 10 všeobecných sester specialistek, 30 všeobecných sester, 3 fyzioterapeutky a 14 pracovníků v oboru ošetřovatelka nebo sanitářka. Někteří z pracovníků mají sloučené funkce. Například nemocniční kaplan současně zastává funkci referenta bezpečnosti práce a požární ochrany, nutriční terapeutka je sloučena s funkcí vedoucí stravovacího provozu. Sociální službu zajišťuje zdravotně – sociální pracovnice. Tato služba zahrnuje nezbytný kontakt s pacientem, jeho rodinou, úřady, praktickým lékařem a zdravotnickým nebo sociálním zařízením, které souvisí s minulým či budoucím pobytem pacienta. (Hájková, 2010, str. 19)

Nemocnice milosrdných sester, jako křesťanské zařízení, si je vědoma své povinnosti nabídnout nemocným a trpícím pacientům i duchovní léčbu, pomoc a doprovázení v nemoci a utrpení. Na vyžádání zprostředkovává duchovní pomoc i věřícím pacientům z jiných církví. Od 1. ledna 2006 Nemocnice milosrdných sester vytvořila funkci pastoračního asistenta. Od 1. srpna 2008 byla funkce v rámci sjednocení legislativy EU přejmenována na nemocniční kaplan a oficiálně církevně ustanovena olomouckým arcibiskupem. Nemocniční kaplan nabízí péči pacientům a personálu nemocnice v duchovní oblasti. Na vyžádání je služba poskytována i návštěvníkům nemocnice. Duchovní péče i doprovázení v nemoci a utrpení je nabízena, není vnucována. Tato služba je uskutečňována empatickým nasloucháním a skrze projev porozumění těm, kdo trpí. Dle přání pacienta nebo rodiny je zabezpečeno pro katolické věřící nemocnice udělování svátosti smíření, svatého přijímání a svátost nemocných, kterou zajišťují kněží z farnosti sv. Mořice. (Hájková, 2010. str. 31)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 EMPIRICKÝ VÝZKUM

4.1 Charakteristika výzkumné metody

V empirické části své bakalářské práce jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, narativní analýzu. Kvalitativní výzkum je náročný na čas, vědomosti a dovednosti badatele, především na cit pro analýzu textových dat, schopnost analytického a kreativního myšlení. V kvalitativním výzkumu je badatel zahlcen množstvím informací a musí se umět rozhodnout, které z nich jsou vhodnější než jiné. (Kutnohorská, 2009, str. 23)

Pro kvalitativní výzkum je charakteristické, že v centru výzkumné pozornosti je člověk, vytyčený problém, který stále při výzkumu vyjasňujeme a jev, který je předmětem našeho výzkumného zájmu zkoumáme v jeho přirozeném kontextu.

4.1.1 Narativní výzkum

Předmětem narativního výzkumu je biografický příběh. Vyprávění příběhů bylo odpradávná prostředkem k předávání kulturních tradic a společenských hodnot. Z tohoto pohledu je zachycení vztahu mezi životem a příběhem, který je o něm vyprávěn, prostředkem i cílem výzkumu. Skrze příběh dává jedinec smysl svému životu. Výzkum životního příběhu nabízí široký prostor pro objevování životních zkušeností a prožitků člověka a dává tak šanci pochopit jeho jedinečnost.

4.1.2 Design výzkumu

Výzkum jsem prováděla technikou polostrukturovaného rozhovoru se dvěma řadovými sestrami, členkami Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. Náměty k rozhovoru jsem připravila a zaslala je respondentkám tak, aby byly s oblastmi výzkumu

předem seznámeny a souhlasily s ním. S oběma respondentkami jsem se setkala v Nemocnici Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, v klauzuře, která je jejich domácím prostředím. Po vzájemném seznámení jsem je vybídla k vyprávění jejich životního příběhu. Do vlastního vyprávění jsem příliš nezasahovala a ani je nepřerušovala. Občas jsem dotazované pomohla vhodnou otázkou. Každý z rozhovorů trval zhruba tři hodiny, probíhal v klidné a přátelské atmosféře, respondentky byly uvolněné a klidné. Vyprávěný příběh jsem v poznámkách zaznamenala na záznamové archy, texty jsem souvisle uspořádala a přepsala. Některé neúplné informace jsem z výzkumu vyřadila. Údaje získané kvalitativním výzkumným šetřením jsem zpracovala metodou narativní analýzy biografického příběhu dvou členek kongregace.

4.2 Výzkumná otázka

Cílem výzkumu je mapovat etické principy profesionálního ošetřovatelství u řádových sester kongregace sv. Vincence de Paul. Prostřednictvím vyprávění řádových sester jsem chtěla zjistit, jak se můžeme z jejich biografického příběhu poučit, v čem nás může jejich přístup k nemocnému obohatit.

4.2.1 Náměty k rozhovoru

- věk, vzdělání
- důvody ke vstupu do kláštera
- jak dlouho se věnovala ošetřování nemocných
- vzdělání v oblasti ošetřovatelství
- jazyková výbava
- zkušenost z ciziny
- co považuje za nejdůležitější v přístupu k pacientovi
- co si myslí, že se dnes vytrácí v péči o nemocného
- zážitky – pozitivní, negativní, které ji ovlivnily v péči o pacienta
- srovnání řádová ošetřovatelka – zdravotní sestra

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.1 Biografický příběh sestry Anny

5.1.1 Status

- sestra Anna je členka kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, má 79 let, žije v části nemocnice, která se nazývá klauzura, užívá zaslouženého odpočinku
- před 10 lety prodělala cévní mozkovou příhodu, nemůže chodit, ale svépomočí se pohybuje na vozíku
- myšlení, paměť a schopnost přesného vyjadřování cévní mozková příhoda nepoškodila
- před dvěma lety totální náhrada kolenního kloubu v Kroměřížské nemocnici
- rehabilitaci prováděla v Nemocnici milosrdných sester

5.1.2 Rodina

- narodila se ve Vacenovicích
- v rodině tři mladší bratři
- její rodiče měli malé hospodářství, které na uživení nestačilo, tatínek pracoval v lese za 8Kč na den, později pracoval jako dělník při těžbě metanu v naftovém závodě, nejdříve se vše dělalo ručně, po válce strojová těžba na směny, byl pojištěný
- v osmi letech onemocněla spálou, horečky 40° C, bezvědomí, lékař z Milotic 3km od jejich vesnice, sanitkou do nemocnice v Uherském Hradišti, strávila tam dva měsíce, prodali krávu, aby uhradili léčbu

5.1.3 Studium

- základní škola ve Vacenovicích
- do styku s Kongregací Milosrdných sester přišla ve dvanácti letech
- po 5. třídě ZŠ dělala přestupovou zkoušku přímo do 2. třídy měšťanky (1. třída měšťanky = 6. třída ZŠ) církevní školy ve Strážnici, rodiče moc ne-souhlasili, bratr mladší o 10 let nechtěl, aby odešla
- od roku 1940 - 1943 byla na internátě, svátky a prázdniny trávila doma, v druhém roce studia se jí více stýskalo
- Milosrdné sestry ji fascinovali, měly odpověď na každou otázku, na každý problém, učitelky měly dobrý charakter, získala dobré postoje ke společnos-ti, k sobě, k Bohu
- v patnácti letech se rozhodla vstoupit k Milosrdným sestrám
- od roku 1944 - 45 dojížděla ze Strážnice do Veselí nad Moravou do rodinné školy pro ženská povolání, obor ruční práce
- při přechodu fronty v době války, byla rodinná škola uzavřena, tatínek si ji odvedl domů, měsíc byla u rodičů, po frontě pěšky do školy do Strážnice
- měla nastoupit jako učitelka v mateřské školce místo těžce nemocné sestřič-ky, dělala zkoušku do pedagogické školy v Napajedlích, ale komunisté ško-lu zavřeli
- v letech 1945 – 47 studovala církevní pedagogickou školu Sester neposkvř-něného početí v Přerově, pedagogická škola pro vzdělávání učitelek MŠ a 1. stupeň ZŠ, učilo se to, co ve státní škole, chodila tam inspekce, maturovala v devatenácti letech
- v prvním roce studia onemocněla tyfem, strávila měsíc v nemocnici, dva doma
- v době rekonvalescence vyučovala náboženství

- zameškané učivo se doučila, jen angličtinu, kterou se začali učit, již ne-zvládla, umí německy, ta byla povinná
- 18. 7. 1947 jela domů, rozloučit se s rodinou
- 19. 7 1947 nastoupila v Kroměříži do noviciátu, učila se základy duchovního života, církevní dějiny vyučoval kněz, katechismus, vincentinská výchova
- pomáhala při výstavbě kaple
- o víkendech chodila do nemocnice Milosrdných sester na noční službu, prováděla večerní a ranní toaletu, přebalovala a polohovala pacienty, po službě nebyla unavená
- po dobu noviciátu učila v MŠ
- první rok noviciátu strávila v Kroměříži, druhý pak ve Strážnici v MŠ, kde onemocněla sestřička
- 15. 8. 1949 složila svaté sliby, slib chudoby, nic si nepřivlastňovat, vlasy se stříhají pouze symbolicky

5.1.4 Řeholní život

- 1948 - 50
- bydlela v klauzуре ve Strážnici
- součástí klauzury byla mateřská školka, děti do šesti let, chlapani a dívky zvlášt', děti chodily v poledne domů na oběd, vracely se ve 13 hodin, rodiče pracovali na poli nebo v jiném zaměstnání, dodnes je z některými z dětí v kontaktu, jsou to již šedesátileté babičky
- Milosrdné sestry působily ve Strážnici od roku 1884, vychovaly několik generací, křesťanská výchova podporuje dobrý charakter, ne kvantitu, ale kvalitu, z dětí charakterní lidé, kteří se dokáží prosadit ve společnosti

5.1.5 Komunistická perzekuce

- V roce 1948 byla soukromá klášterní škola komunisty zrušena a místo ní zřízena státní škola, řádové sestry nesouhlasily s přestupem do státní služby a byly nahrazeny státními učiteli
- školka byla na žádost obyvatel vesnice přejmenována na zemědělský žňový útulek, tam řádové sestry zatím mohly zůstat
- v roce 1950, ve snaze o potlačení vlivu katolické církve, bylo rozhodnuto o likvidaci klášterů
- 28. 9. 1950 přišlo do kláštera 14 lidí, zástupců komunistické moci, sestru představenou odvezli do Prahy s odůvodněním, že kazí mládež
- Milosrdné sestry byly odvezeny do Bílé vody ve Slezsku na polské hranici do bývalého piaristického kláštera
- budova kláštera, stará více než 100 let, byla v žalostném stavu, nic tam nebylo, naštěstí o tom byly uvědoměny sestrou tatínka Jana Graubnera, která se již dříve byla na klášter podívat
- sestřičky se vybavily alespoň postelemi, skříněmi, židlemi, ošacením a nádobím, strážníci občané jim později přivezli metrův uhlí
- do Bílé vody řidič nemohl trefit, dojely do Králíků
- jiné sestry, které přijely později, nic neměly, spaly na zemi
- přízemí budovy bylo neobyvatelné, z venkovní strany, až do výše prvního patra, dosahovaly sutiny
- kostel stál na polské hranici, vchod byl z české strany, sakristie byla v Polsku, každé půl hodiny tam obcházeli financi, kteří hlídali státní hranici, stalo se, že jim chatrné okno spadlo do Polska, sestřička Anna se pro něj plížila trávou po čtyřech

- sestřičky, zvyklé pracovat, neměly v Bílé vodě žádnou činnost, sestra představená domluvila se starostou, dobrým ostravákem, že budou pomáhat sedlákům na poli, výměnou dostaly od sedláků brambory, mléko, ovoce
- počátkem zimy je vozili na vlečce do velkostatku Heřmanice vzdálených 20km, na vlečce byla zima, sestřička Anna měla komisňáky od bratra, padal sníh a na poli tam byly ještě nevyorané brambory, nevykopená řepa, na statku byla krásná kuchyň, dávali jim horký čaj a oběd na pole
- v zimě jim z Prostějova přivezli materiál na šití
- v budově bydlelo 450 sester z dvanácti kongregací, po sedmi na pokoji bez kamen, topilo se jen v jedné místnosti, teprve později se budova začala opravovat
- sestřičky se nijak netrápily, měly legraci, důvěru v Boha a sílu společenství
- nejmladší sestřičky byly přemlouvány k odchodu do civilu, ani jedna neodešla
- sestřičky do třiceti let musely odjet do severních Čech, do Krásné Lípy, dvacet sester odvezly ráno po mši, ani neřekli kam, cestou přes Krkonoše, zazněly úvahy, že je nechají v lese vlkům, ve 23.30 byly v Lípě, čekala je zmocněnkyně, ubytovala je ve vile po německém milionáři, vybavena krásným nábytkem, v přízemí byla zabeďněna všechna okna
- nebyly tam žádné židle, donesly si ze sklepa špalky na sezení
- ráno do závodní jídelny na snídani, vítal je rozhlas, výroba punčoch v národním podniku Elite
- sestry, které měly dobré oči, byly přiděleny k řetízkovacímu stroji, plán výroby byl 300 párů punčoch denně na osobu, Anna někdy neudělala ani jeden pár, oka se vysmekla, řetízky se rozpletly, v závodě pracovalo hodně zkušených Němek (za směnu vyrobily i 700 párů punčoch), o polední pauze vyrobily Anně několik párů punčoch a ta je potom vydávala za svou práci

- komunisté měli v plánu začlenit řádové sestry do civilu, organizovali pro ně kulturní akce, na které přijížděli mladí lidé až z Prahy, cílem bylo, aby se vdaly, sestřičky kino ani divadlo nepřijaly
- během tří měsíců se situace úplně obrátila, lidé v továrně i ve městě, byli na jejich straně, začali chodit do kostela
- vedle zámečku, kde bydlely byl kostel, schody zarostlé trávou, na schodech klečel kněz, loučil se, dostal depeši, že má jít do věznice, na vojnu nebo do zemědělství, když uviděl přicházející sestřičky, myslel, že má vidiny, na svém místě mohl zůstat kvůli Milosrdným sestrám
- jejich denní program vypadal následovně 4.30 hod. mše, 5.30 hod. snídaně, od 6.00 práce v továrně, pracovalo se i v sobotu
- stále s nimi byla zmocněnkyně, střídaly se dvě, jedna starší, druhá devatenáctiletá Vlasta, musely hlásit kam jdou, kontrolovaly jim i poštu, sestřičky si později nechávaly dopisy posílat ke známým v městě
- v neděli si vařily sami, odpoledne vycházky do hor v Česko – Saském Švýcarsku
- když jedna sestřička onemocněla a byla hospitalizovaná v nemocnici, změnila část nemocničního personálu pohled na křesťanství
- před vánoci jim odvolali kněze, místo něj přijel jiný, byl ženatý, měl dvě děti, což bylo nedůstojné
- přítomnost řádových sester ovlivnila celé město, dříve chodila na bohoslužby jedna stará paní a dvě dcery, nyní byl o vánocích plný kostel
- v únoru byly přemístěny do prádelny do Trutnova, sto sester bylo shromážděno v nádražní hale, vyvolávali jejich jména a rozdělávali do továren
- ubytovány byly v Bernarticích v lágrech po Němcích mimo lidská obydlí, k lágřům se brodily sněhem, baráky ve špatném stavu, nedaly se ani zamknout

- pracovaly v továrně v Lipče u Trutnova, v 6 hod. u stroje na zpracování kopní a lnu, pracovištěm byly tzv. mokré a prašné sály, v prašných sálech nebylo vidět kdo je kdo, v mokřých sálech padesátistupňové vedro

5.1.6 Práce v domově důchodců

- nebyla tam ani měsíc, když jí byl v podstatě ilegálně zařízen odjezd přes jednu paní z kroměřížského úřadu, spolu se dvěmi sestrami, do domova důchodců do Zborovic, kam nastoupila jako ošetřovatelka
- neměla žádné vzdělání v oblasti zdravotnictví
- na 92 lidí byly dvě ošetřovatelky, sestra představená v prádelně a kuchařka, uklízely si sami
- jedna se starala o 45 žen, druhá o zhruba 45 mužů
- větší část byla ležících – polohovaly je (žádné pomůcky), umývaly, krmily, podávaly léky
- diplomovaná zdravotní sestra byla sestra představená, která musela být v prádelně, vystudovala ZŠ v Kroměříži na Koperníkově ulici, učila je píchat insulin, podávat léky, poznala i diagnózu, lékaře MUDr. Kordiu volaly jen v nejnutejším případě, říkal „co ty staré čarodějnice po mně zase chtějí“
- stříkačky a jehly skleněné, sterilizovaly se varem v destilované vodě
- babičky jim pomáhaly umývat nádobí, stařečci vydrátkovat parkety (DD Zborovice je umístěn v objektu zámečku)
- jejich výdělek byl 640,- Kč měsíčně
- správce domova důchodců přitom bral peníze pro 3 kuchařky, 2 prادلeny, 3 uklízečky

- součástí jejich práce byla také pomoc v zahradnictví a v zemědělství, měly povinnost vyjednotit pět měřic řepy, dědečkové jim trochu pomohli
- vstávaly ve 4 hodiny, spát chodily po 8 hod.
- o půl šesté prováděly toaletu
- látkové pleny se praly, součástí prádelny byla sušárna a mandl
- byla tam pět let, na konci jich tam bylo již pět (civilní kuchařka, hospodář – staral se o prasata, kozy, slepice, mléko kupovali v mlékárně, večer jim četl a oni dělaly ruční práce, v létě venku u rybníčka)
- později tam přišlo ještě 14 sester Sv. kříže z Uherského Hradiště, které byly vyhozeny z nemocnice Uherské Hradiště
- od 30. 7. 1956 do 30.7.1986, t. j. dalších 30 let pracovala v domově důchodců na Riegrově náměstí v Kroměříži
- domov důchodců byl pod správou charity
- zpočátku 20, později 30 lidí, na konci roku 1986 přes 100 lidí
- ze střeš jí bylo smutno
- součástí domova důchodců byla klauzura, tři pokoje pro řádové sestry, po třech na pokoji
- v roce 1966 domov důchodců přešel pod státní správu, správce byl komunista s lidským srdcem

5.1.7 Studium ošetrovatelství

- v roce 1966 začala večerně studovat Zdravotnickou školu, studium bylo čtyřleté
- výuka byla dvakrát týdně, jinak samostudium

- předměty – jazyk český, jazyk ruský, literatura (komunistická), fyzika, z odborných předmětů – chirurgie, interna, patologie
- studium bylo náročné, na začátku roku začínalo padesát studentů, na konci 1. ročníku jich bylo 15, z toho osm řádových sester
- vyučující: třídní učitelka, dějiny, literatura – prof. Mandřáková, neurologie – MUDr. Šiler, patologie, anatomie – MUDr. Ticháček, chirurgie – MUDr. Štěrba, později MUDr. Krajča, matematika, fyzika – prof. Rozsypal (učil i autorku práce)
- od 2. ročníku chodily na odbornou praxi do nemocnice, sloužily ranní, odpolední i noční služby
- jedna ze sester z domova důchodců měla promítací kurz a tak si pouštěly filmy, jejichž předlohou byla povinná četba – Rudá záře nad Kladnem, Nástup, současně to byla také zábava pro babičky a dědečky
- maturitu skládala z českého jazyka, ruského jazyka, chirurgie, interny
- jako maturitní otázku si vytáhla z českého jazyka – Řezáč – Nástup, budování socialismu, z jazyka ruského – Šolochov – Osud člověka, chirurgie praktická zkouška – pooperační péče po operaci žlučníku, měření TK, vytažování stehů, nachystat převazový vozík
- některé sestřičky z nervozity zvracely
- pro členy maturitní komise koupily několik výtisků knihy Mezi člověkem a bohem

5.1.8 Zkušenosti z ošetrovatelské praxe

- vydělané peníze šly do společné pokladny, pro účely kongregace, kongregace jí pak poskytuje vše, co potřebuje
- často zaučovala žákyňky, využila svého pedagogického vzdělání
- v domově důchodců zavedla ruční práce – šili hračky, pletli svetry

- hrály divadlo pro obyvatele domova, pro příbuzné pro město
- v roce 1986 musela z domova důchodců odejít, město chtělo řeholnictví zcela eliminovat
- v 58 letech odcházela do důchodu, přitom posledních 12 let dělala představenou
- od 1. 9. 1986 do roku 1990, pět let, dělala vedoucí stravování v kanceláři v Bílé vodě
- objednávala zboží, měla pod sebou skladnici, kontrolovala počty strážníků, dělala jídelníčky, kontrolovala kuchyň, skladiště

5.1.9 Zahraniční zkušenost

- v roce 1974, počátkem prosince, návštěva domova důchodců ve Finsku, tématický zájezd pro zaměstnance domovů důchodců v Kroměříži, odměna za 20 let práce, vše zdarma
- účastnilo se 29 lidí – lékaři, vrchní sestry, civilní sestry
- cestovali vlakem do Prahy, letadlem do Varšavy a Leningradu, večer vlakem, 1. třídou, do Helsinek, ráno byli na místě
- byli ubytováni v Helsinkách na koleji, navštívili tři domovy důchodců
- tlumočnice byla Finka, mluvila česky
- návštěva kostela vybudovaného ve skále v Helsinkách, ve skále i záchody se sprchou
- v roce 1989 při svatořečení Anežky České se zastavily u Milosrdných sester ve Vídni, velká nemocnice v Linci, Ridu

5.1.10 Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul v Kroměříži po roce 1989

- po roce 1990 přišla do mateřské školky v Kroměříži pod Barbořinou, kde bylo jedno z pěti oddělení křesťanské, byla tam jeden rok
- rok bydlela na faře u sv. Mořice, potom jim v nemocnici Milosrdných sester uvolnili jedno patro jako klauzuli
- aktivně se účastnila obnovy nemocniční kaple, která sloužila za socialismu jako sklad první pomoci
- po roce 1990 si Milosrdné sestry vzaly na starost jedno patro v nemocnici, jednalo se o 3. oddělení – kožní
- měla na starosti opravy oddělení a budování kaple
- od roku 1991 byla po 6 let provinční představenou kongregace
- lékařem tam byl MUDr. Slováček, obvodní lékař, v nemocnici měl částečný úvazek, správcem byl p. Pilucha
- správce pevnou rukou zastavil krádeže potravin v kuchyni
- 30. 6. 1993 byla nemocnice odstátněna za ředitele MUDr. Loučky, dnes pracuje v lázních Luhačovice
- v nemocnici trvale zaměstnán kaplan
- do nemocnice přišly řádové sestřičky, některé s ukončeným zdravotním vzděláním, jiné si dodělaly po noviciátu studium na Zdravotnické škole v KM na Koperníkově ulici
- do nemocnice je zaveden rozhlas z bohoslužeb, mohou si mši pouštět do sluchátek
- lidé našli na moravsko – slovenském pomezí na staveništi u potoka pohozenou sochu sv. Vincence z tvrdého dřeva, odnesena ze Strážnice z kaple sv. Rocha, zřejmě při rabování kostela, nemocnice byla zasvěcena sv. Vincencovi

- sestřičky řádové i civilní, rozdíl mezi řádovou a civilní sestrou by neměl být a není
- civilní sestry jsou přijímány na dobu určitou, pokud vyhovují všem podmínkám, jsou zaměstnány natrvalo
- nemocnice dostala křesťanskou atmosféru
- zlepšení paliativní péče

5.1.11 Přístup k pacientovi

- práce řádové i civilní sestry by měla být srovnatelná
- vidět důstojnost člověka
- vidět v člověku Boží tvář
- Boží obraz v každém člověku, sloužit mu
- hlavní osobou v nemocnici je pacient, není to ředitel ani sv. Vincenc, je to člověk, kterému chceme pomoci
- pracovníci jsou spravedlivě odměněni, každý má svou povinnost
- láska na prvním místě

5.2 Biografický příběh sestry Damiány

5.2.1 Status

- v současné době zastává funkci hlavní a vrchní sestry Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul v Kroměříži
- usměvavá, pozitivně laděná, energická, profesionálka
- 39 let

5.2.2 Rodina

- narodila se v roce 1974 ve Vyškově
- sourozenci – sestra starší o osm let, bratr mladší o tři roky

5.2.3 Studium

- vždy toužila po tom, stát se zdravotní sestrou
- za komunistického režimu jí nebylo studium na střední zdravotnické škole umožněno
- po osmileté základní škole pokračovala ve studiu na SOU elektrotechnickém ve Vyškově
- v 1. ročníku dělala rozdílové zkoušky na SZŠ
- v roce 1989, během 2. ročníku studia došlo v ČR k převratu
- ve 3. ročníku znovu přijímací zkoušky na SZŠ ve Vyškově

- rodiče chtěli, aby si dodělala také studium na elektrotechnickém učilišti
- v roce 1991 složila závěrečné zkoušky na učilišti
- v roce 1995 maturovala na SZŠ ve Vyškově
- praktickou zkoušku složila na chirurgickém oddělení

5.2.4 Důvody pro vstup do řádu

- povolání k řeholnímu životu přišlo náhle, bez příčiny
- rodiče ji nechali pokřtít, ale k víře ji nevedli
- do kostela chodila jen s babičkou, tak 5x do roka
- na ZŠ se setkala s lidmi, jejichž příklad ji přivedl k Bohu
- kamarádka z ulice vstoupila do řádu rok před jejím vstupem
- rodiče se vstupem do řádu příliš nesouhlasili

5.2.5 Noviciát

- návštěvu kamarádky v psychiatrické léčebně v Kroměříži spojila s návštěvou Nemocnice Milosrdných sester
- přijala ji provinční sestra představená Anna a nabídla místo v nemocnici
- po maturitě, v roce 1995, vstoupila do řádu
- noviciát – řeholní formace
- v roce 1998 složila řeholní sliby

5.2.6 Vzdělání v oblasti ošetrovatelství

- 1997 – 99 specializace Ošetrovatelská péče o dospělé na IDVZP v Brně
- 2002 – 2004 specializace Management ve zdravotnictví na IDVZP v Brně
- 2006 – 2009 vystudovala Teologickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, 3 roky, bakalářské studium
- 2009 – 2011 magisterské studium Management v sociálních a zdravotních organizacích na Karlově Univerzitě v Praze
- kongregace se dbá na to, aby se sestry vzdělávaly ve svém oboru

5.2.7 Práce v Domě pokojného stáří ve Frýdku Místku

- v březnu roku 1999 byl Milosrdným sestrám vrácen dům kongregace ve Frýdku Místku
- bylo jí tam nabídnuto místo staniční sestry, neboť měla potřebné vzdělání
- pod sebou měla jednu sestru a další sestra měla na starost pastorační nemocných
- staraly se o 33 lůžek
- byla to pro ni velká škola života, sama si přijímala zaměstnance, dobrá příprava na nynější zaměstnání
- sociální a zdravotní sféra je jiná, v sociální sféře není lékař, z toho vyplývá více zodpovědnosti v rozhodování

5.2.8 Práce hlavní a vrchní sestry v Nemocnici Milosrdných sester sv. Vincence de Paul

- v roce 2004 byla oslovena představenými, zda chce přijmout funkci vrchní sestry v NMS Kroměříž, potřebné vzdělání měla

- během roku 2004 ji ve funkci zaučovala dosluhující vrchní sestra Jiřina Nešybová
- od 1. 1. 2005 vykonává v nemocnici kumulovanou funkci hlavní a vrchní sestry
- s příchodem nového pana primáře začali dělat v nemocnici také urgentní medicínu, koupili monitory a defibrilátor pro použití při resuscitaci
- 3 – 5x ročně si v nemocnici sami dělají školení ohodnocené kredity, přednáší pan primář, zvou si také spolupracující subjekty, např. škola bandážování končetin
- několikrát do roka přednáška psychologa, jako prevence syndromu vyhoření

5.2.9 Jazyková vybava

- aktivně, slovem i písmem, anglicky a německy
- pasivně rusky

5.2.10 Zahraniční zkušenost

- pobývala v sesterské kongregaci v Rakousku, ale v cizině nepracovala
- v Rakousku sdružení devíti křesťanských řádových nemocnic, tzv. Vincenc grupe
- zaujal ji model jednodenních klinik, téměř každé zařízení poskytuje toto službu pro drobné chirurgické zákroky, ráno se provede zákrok, večer pacient odchází domů
- u zahraničních sester vidí velkou flexibilitu, vnímají požadavky doby, ohled na ekologii

5.2.11 Provoz nemocnice

- malá nemocnice, co vydělají, utratí opět pro nemocnici
- zaměstnanci jsou loajální a poctiví
- od zdravotní pojišťovny dostávají platbu 1000 – 1400 Kč,- na lůžko a den
- budova nemocnice patří kongregaci a ta za ni nepožaduje žádný nájem a navíc hradí všechny opravy
- v blízké době je v plánu výstavba nové kotelny

5.2.12 Přístup k pacientovi

- z pozice hlavní sestry považuje za důležitou kompetentnost
- geriatric je komplexní obor, nemocný je mnohdy v těžkém stavu se špatnou prognózou
- nově přijaté sestřičky jsou udiveny odborností péče a zaskočeny tím, co všechno musí zvládnout
- na oddělení je sestřička v noci sama na 21 pacientů, k tomu slouží jedna sanitářka na čtyři oddělení, která postupně vypomáhá při polohování nemocných
- pacientovi je jedno, zda má sestra titul, ale jak se k němu chová, zda je na něho hodná

5.2.13 Co se vytrácí v přístupu k pacientovi

- práce každé zdravotní sestry musí být motivována tak, že tu práci chce dělat
- peníze jsou motivující, ale nejsou na prvním místě
- zaměstnanci nemocnice vědí, že nebudou nikdy dostatečně finančně ohodnoceni, ale dělají tu práci rádi

5.2.14 Vedení ošetrovatelské dokumentace

- ošetrovatelský proces je daný normou a ošetrovatelská dokumentace by měla být nástrojem ke zkvalitnění péče
- za dobu jejího působení ve funkci vrchní sestry, byla ošetrovatelská dokumentace dvakrát inovována tak, aby denní zápisy byly jednoduché a přehledné
- ošetrovatelská dokumentace byla oceněna kontrolou z VZP

5.2.15 Zkušenost z ošetrovatelské praxe

- po vlastních negativních zkušenostech z odborné praxe při studiu SZŠ, si umínila, že ona bude na studenty hodná
- snaží se učit z chyb druhých
- pochopila, že je těžké „držet si svou laťku vysoko“, nesnížit ji z důvodu zapadnutí do kolektivu, dle pořekadla „kdo chce s vlky být, musí s nimi výt“
- řádové sestřičky mají obecně větší trpělivost, pečlivost
- při přijímání nového zaměstnance si zjišťuje reference o něm z původního pracoviště, jaký je a jaký má přístup k lidem
- vnímá, že má respekt a autoritu
- ač ji s některými ze zaměstnanců pojí přátelský vztah, s nikým si netyká

5.2.16 Život v kongregaci

- život v řádové komunitě přináší neshody stejně jako v jiném společenství, důležité je odpustit si, nezůstat zatrpklý v neshodě tak, „aby nad konfliktem nezapadlo slunce“
- uvědomit si, že každý má nějaké jiné dary
- řádové sestry mají nárok na čtyři týdny dovolené

- jeden týden je určený pro intenzivní duchovní obnovu tzv. exercicie
- dva týdny mohou trávit u příbuzných
- jeden týden mohou prožít v jiném domě kongregace, mají i rekreační domy
- v letošním roce darovali rodiče sestře Damiáně cestu na Havaj, po stopách jejího jmenovce, otce Damiána, který zemřel v roce 1898 a svůj život zasvětil péči o malomocné
- navštívila tři havajské ostrovy, hrob otce Damiána a týden žily s malomocnými
- tato cesta byla pro ni velmi inspirativní, pohled na obětavý přístup k péči o malomocného, ji velmi obohatil v její vlastní práci

6 SHRUTÍ NARATIVNÍ ANALÝZY

6.1 Narativní analýza

V narativní analýze porovnávám dva zcela odlišné biografické příběhy žen rozdílného věku. Získaná data analyzuji srovnáváním odpovědí respondentek v jednotlivých oblastech vyprávěného biografického příběhu. Sledovala jsem důležité souvislosti mezi jednotlivými událostmi. Výsledky získaných dat shrnuji v narativní analýze.

Důvody ke vstupu do kláštera.

Obě respondentky svůj vstup do kláštera neplánovaly, rozhodnutí ke vstupu do řádu přišlo náhle, souhrou náhod a životních okolností. Obě ženy intenzivně vnímaly své životní rozhodnutí jako správné, cítily, že jsou určeny pro pomáhající povolání. Blízcí příbuzní obou respondentek s jejich vstupem do kláštera nesouhlasili, časem jejich rozhodnutí přijali.

Vzdělání v oblasti ošetřovatelství a délka ošetřovatelská praxe.

Respondentka Anna se ve svém životě chtěla věnovat výchově a vzdělání dětí předškolního věku, k ošetřování nemocných se dostala pod vlivem společenských změn, s nástupem komunistů k moci po Únoru 1948. Ošetřování nemocných se věnovala prakticky celý svůj dospělý život. Střední zdravotní školu vystudovala externě.

Sestra Damiána měla od dětství touhu stát se zdravotní sestrou a komunistický režim jí naopak bránil v přístupu k získání vzdělání na střední zdravotnické škole. Přes počáteční překážky v získávání vzdělání v oblasti ošetřovatelství se jí, usilovnou snahou, podařilo získat komplexní vzdělání vhodné pro pozici, kterou vykonává. Sama považuje vzdělávání za celoživotní nekončící proces. Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul dbá na to, aby se sestry vzdělávaly ve svém oboru.

Jazyková výbava.

Jazyková výbava obou respondentek odpovídá době, ve které žily. Sestra Anna aktivně používá jazyk německý, zatímco sestra Damiána ovládá slovem i písmem angličtinu a němčinu, pasivně pak ruský jazyk.

Zkušenosti z ciziny.

Ačkoliv ani jedna z respondentek v cizině nepracovala, obě mají zkušenost z četných návštěv nemocnic kongregace v Rakousku. Zkušenost z jiné nemocnice obě shodně považují za inspirativní ve vlastním profesním životě.

Co považují za nejdůležitější v přístupu k pacientovi.

Sestra Anna považuje za nejdůležitější, aby pacient byl v nemocnici stále na prvním místě, zachovávat jeho důstojnost, vidět v člověku boží obraz. Sestra Damiána má za to, že nejdůležitější je kompetentnost sestry a laskavý přístup k pacientovi.

Co si myslí, že se vytrácí v péči o nemocného.

Sestra Anna si myslí, že při péči o nemocného chybí více empatie, některé zdravotní sestry se neumí vcítit do problémů starého člověka. Sestra Damiána má za to, že se vytrácí touha vykonávat profesi zdravotní sestry s tím, že nebude finančně ohodnocena tak, jak bychom očekávaly. Zdravotní sestra své povolání musí chtít dělat.

Srovnání řádová ošetřovatelka versus zdravotní sestra.

Obě respondentky se shodují v tom, že práce řádové i civilní sestry by měla být srovnatelná. Srovnatelná i přes to, že řádové sestřičky mají obecně větší trpělivost a pečlivost.

6.2 Vlastní zkušenost autorky

S činností kongregace a provozem Nemocnice Milosrdných sester v Kroměříži jsem měla příležitost osobně se seznámit v rámci vykonávání odborné praxe v 1. semestru bakalářského studia Ošetrovatelství. Nebylo to mé první setkání s tímto zařízením. Odbornou praxi jsem si zde plnila již jako studentka Střední zdravotnické školy v Kroměříži krátce před rokem 1989 a během svého středoškolského studia o letních prázdninách jsem si zde brigádně přivydělávala jako pomocná síla. Tou dobou byl tento ústav proslulý jako „eldéenka“ na Malém Valu. Pacienti, většinou staří a těžce nemocní lidé, zde byli umístěni dlouhodobě, někteří dokonce doživotně. Přitom velké pokoje pro nemocné, většinou o osmi, největší až o šestnácti lůžkách, neumožňovaly ani minimální soukromí. Práce v LDN byla a doposud zřejmě je jednou z nejtěžších.

Mohu posoudit, ze své minulé prožité zkušenosti a s odstupem dvaceti let, jak diametrálně odlišné jsou dnes podmínky pro pacienty i personál. Kapacita nemocnice byla rozšířena přístavbou nové části a stará budova nemocnice prošla kompletní rekonstrukcí. Dvoulůžkové pokoje pro pacienty jsou vybaveny elektricky ovládanými polohovacími lůžky a anti-dekubitními matracemi. Práci personálu neobyčejně ulehčují moderní pomůcky, jako je například pojízdná vana a zvedáky pro těžké a nepohyblivé pacienty.

Důležitější však, než jakkoliv moderní prostředí a vybavení nemocnice, je samotný přístup k péči o nemocného. Na příkladu tohoto zařízení máme možnost pozorovat, jak se moderní vědecké poznatky v oblasti ošetrovatelské péče, prolínají s prvky tradiční ošetrovatelské péče o nemocného, vycházející z řádového ošetrovatelství a lidového léčitelství.

6.3 Aplikace výzkumu

Výsledky výzkumného šetření zpracuji formou článku do odborného časopisu a využiji jako podklad k prezentaci pro vystoupení na konferenci.

6.4 Diskuze

Vznik a vývoj kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul nepatří v české historiografii k příliš frekventovaným tématům, proto ani literatura k tomuto tématu není příliš obsáhlá. Svou práci jsem založila na podkladech, které jsem získala z archivních dokumentů Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, z několika odborných publikací a osobního setkání s členkami kongregace. Hlavním zdrojem informací o vývoji Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul od jejího založení po současnost, byla publikace vydaná k 165. výročí nemocnice.

Podobné téma zpracovala Mgr. Kateřina Mrázová v roce 2007 ve své bakalářské práci Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul ve Strážnici. Stěžejní část této práce je věnována pedagogické činnosti sester kongregace sv. Vincence de Paul ve Strážnici ve 20. století.

Historií charitativní péče řádového společenství se ve své práci Působení Milosrdných sester sv. Kříže v Čechách a na Moravě jako inspirace k humanizaci sesterské profese věnovala Mgr. Anna Krátká Ph.D. Práce se zabývá vznikem a historií kongregace Milosrdných sester sv. Kříže a jejich působením v ošetrovatelské a sociální práci. Příspěvek je koncipován jako příklad etického, humánního a zodpovědného přístupu k nemocnému.

Tyto práce mají některé společné prvky s mou bakalářskou prací, ale jako zdroj informací jsem je nevyužívala.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá historií kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul od jejího vzniku po současnost. Úvod teoretické části bakalářské práce jsem věnovala historicky významným osobnostem ošetrovatelství, které se ve své době chovali výrazně individuálním způsobem a svým tvůrčím životem, kreativitou a obětavou činností pro druhé, vysoce vyčnívali nad ostatní populaci své doby. Tyto inspirativní osobnosti mohou být příkladem pro zdravotní sestry, ke zdokonalování a novátorství ve svém oboru.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, čím byl ošetrovatelský řád Milosrdných sester sv. Vincence de Paul významný v době svého vzniku a v čem spočívá jeho přínos v dnešní době. V teoretické části práce považuji za nesmírně důležité propojení historického kontextu doby s potřebou vzniku organizované charity. Chtěla jsem přiblížit jednu kapitolu z historie ošetrovatelství, která se až tak často nezmiňuje, z jiného úhlu pohledu.

Empirickou část práce jsem realizovala kvalitativním výzkumným šetřením a narativní analýzou biografického příběhu dvou členek kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. Tento typ badatelského šetření je velmi náročný. Prostřednictvím vyprávění řádových sester jsem chtěla zjistit, jak se můžeme z jejich biografického příběhu poučit, v čem nás může jejich přístup k nemocnému obohatit. Pohled řádové sestry výzkum rozšiřuje, může být pro nás vzorový svým etickým přístupem a pokorou. Mám za to, že narativní analýza byla pro mou bakalářskou práci vhodnou metodou a zároveň obohacující zkušeností pro mne. Cíle práce byly splněny.

Ošetrovatelství, jako poslání a povolání sestry se vytvářelo postupně, od dob raného křesťanství, přes období středověku, spojeného se vznikem klášterů, poskytující nezištnou péči chudým a nemocným, novověk s institucionalizací péče, zakládáním nemocnic a univerzit až po současnost.

Současný systém vzdělávání v oblasti ošetřovatelství klade důraz nejen na znalost ošetřovatelského procesu v péči o nemocného, ale také na etický a morální rozvoj jedince. Na příkladu vzniku a současné činnosti Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul bych chtěla poukázat na to, že ošetřovatelství má hluboké historické kořeny a je vždy determinováno a limitováno dobou, společenskými a hospodářskými jevy. Nedílnou součástí je pak poznání, že povolání zdravotní sestry vychází z řádového ošetřovatelství a sestra je historicky kompetentní pečovat o nemocné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEUYS, Barbara. *Neboť jsem nemocná láskou: život Hildegardy z Bingenu*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2005, 398 s. ISBN 80-726-0137-7.
- [2] HÁJKOVÁ, Milena. *Nemocnice Milosrdných sester Kroměříž: 165. výročí*. Kroměříž: Česká provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, [2010]. 52 s.
- [3] HŮNERMANN, Viliam. *Sv. Vincent de Paul Misionář lásky*. Reedice. Loštice: Misijní společnost sv. Vincenta de Paul, 2010, 227 s.
- [4] KRÁTKÁ, Anna, Jana KUTNOHORSKÁ a Martina CICHÁ. *Ošetřovatelství – morální umění: kapitoly z dějin ošetřovatelství ve vztahu k morálnímu profilu sestry*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 263 s. ISBN 978-80-247-4201-4.
- [5] KUTNOHORSKÁ, Jana. *Historie ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 206 s. ISBN 978-802-4732-244.
- [6] KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 175 s. ISBN 978-80-247-2713-4
- [7] MUNCK, Thomas. *Evropa sedmnáctého století, 1598-1700*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2002, 468 s. ISBN 80-702-1508-9.
- [8] PERNOUD, Régine. *Žena v době katedrál*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2002, 255 s. ISBN 80-702-1544-5.

- [9] RUSINA, Ivan a Marian ZERVAN. *Životy svätých: ikonografia*. 1. vyd. Bratislava: Pallas, 1994, 272 s. ISBN 80-709-5019-6.
- [10] STAŇKOVÁ, Marta. *České ošetřovatelství*. 1. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně, 2001, 86 s. Praktické příručky pro sestry. ISBN 80-701-3329-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIC	Mezinárodní charita
AIDS	Syndrom získaného selhání imunity
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
CM	Kongregace mise
ČR	Česká republika
FdiC	Dcery křesťanské lásky
IDVZP	Institut dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků v Brně
Kč	Koruna česká
Km	Kilometr
LDN	Léčebna dlouhodobě nemocných
Mgr.	Magistr
MŠ	Mateřská škola
MUDr.	Medicine universe doctor
NMS	Nemocnice Milosrdných sester
P.	Pan
Ph.D.	Doktor filozofie
Prof.	Profesor
SOU	Střední odborné učiliště
Str.	Strana
Sv.	Svatý
SZŠ	Střední zdravotnická škola
Tzv.	Takzvaný
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 - respondentka sestra Anna

Obr. 2 - respondentka sestra Damiána

Obr. 3 - Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, pohled ze zahrady

SEZNAM PŘÍLOH

Obr. 1 - respondentka, sestra Anna

Obr. 2 - respondentka, sestra Damiána

Obr. 3 - Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul, pohled ze zahrady

PŘÍLOHY 1

Obr. 1 Sestra Anna

Obr. 2 Sestra Damiána

PŘÍLOHY 2

Obr. 3 Nemocnice Milosrdných sester sv. Vincence de Paul